

Sygn. akt I Ns 19/21 zagr

POSTANOWIENIE

Dnia 21 stycznia 2021 roku

Sąd Rejonowy w Człuchowie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Sylwia Piasecka

po rozpoznaniu w dniu 21 stycznia 2021 roku w Człuchowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy

z wniosku A. H.

o odebranie oświadczenia w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku po J. U.

postanawia:

1. odrzucić wnioszek,
2. zwrócić wnioskodawcy A. H. od Skarbu Państwa Sądowi Rejonowemu w Człuchowie uiszczoną opłatę sądową od wniosku w wysokości 100,00 złotych (słownie: sto złotych).

Sygn. akt I Ns 19/21

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni – A. H. złożyła oświadczenie, że spadek po J. U., zmarłym w dniu 23 lipca 2020 roku w P., ostatnio zamieszkałym w C. odrzuca w całości. Ponadto wskazała, że do kręgu spadkobierców ustawowych należą: P. U., syn J. R. zamieszkały w S., M. (...) oraz wnioskodawczyni A. H., córka J. U., zamieszkała w P., K. (...), N..

Wnioskodawczyni oświadczyła również, że posiada dzieci, które będą zrzekać się spadku po ukończeniu pełnoletniości.

Ustalono, iż aktualnie nie toczy się przed Sądem Rejonowym w Człuchowie sprawa o stwierdzenie nabycia spadku po J. U., zmarłym w dniu 23 lipca 2020 roku w miejscowości P., ostatnio stale zamieszkałym w C..

Sąd zważył, co następuje:

Wobec ustalonych okoliczności sprawy brak jest podstaw do przyjęcia, iż wnioskodawcy aktualnie przysługuje uprawnienie do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po J. U. w sądzie.

Zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy J. U. ostatnio stale zamieszkiwał w C.. Twierdzenie to odwołuje się więc do właściwości Sądu Rejonowego w Człuchowie jako sądu ostatniego miejsca zwykłego pobytu spadkodawcy, a więc sądu spadku w rozumieniu art. 628 k.p.c.

Sprawa dotycząca przyjęcia oświadczenia o odrzuceniu spadku zainicjowana została przez wnioskodawcę w Sądzie Rejonowym w Człuchowie jako sądu spadku po J. U., tymczasem szczególne przepisy regulujące właściwość sądu w zakresie składania oświadczeń o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku wyłączają w sytuacji wnioskodawcy możliwość założenia tego oświadczenia przed sądem w Polsce.

Przepis artykułu 1018 § 3 k.c. stanowi, iż oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku składa się przed sądem lub przed notariuszem. Można je złożyć ustnie lub na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym. Pełnomocnictwo do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku powinno być pisemne z podpisem urzędowo poświadczonym. Przepis ten daje więc możliwość złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku przed notariuszem lub przed sądem w formie ustnej lub pisemnej - z podpisem urzędowo poświadczonym. Przy czym forma oświadczenia, m.in. o odrzuceniu spadku, określona w wymienionym przepisie ma zastosowanie do wszystkich przewidzianych w dziale IV księgi drugiej kodeksu cywilnego przypadków składania tego oświadczenia (por. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 22 listopada 2013 r. w sprawie sygn. akt III CZP 77/13). Wobec braku podstaw w treści w art. 1018 § 3 k.c. do różnicowania wypadku złożenia oświadczenia, m.in. o odrzuceniu spadku, przed sądem lub przed notariuszem, brak uzasadnienia do wywodzenia wymogu złożenia przed notariuszem oświadczenia o odrzuceniu spadku wyłącznie w formie aktu notarialnego. W szczególności w uzasadnianiu postanowienia Sąd Najwyższy z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie V CSK 641/14 jako słuszną oceniono tezę, że w przepisie art. 1018 § 3 k.c. forma aktu notarialnego dla złożenia oświadczenia m.in. o odrzuceniu spadku nie jest wymagana, chyba że taka jest wyraźna wola spadkobiercy. Doktryna wyraźnie aprobuje stanowisko, że spadkobierca składając na piśmie oświadczenie o odrzuceniu spadku podpisuje je, a jego podpis na tym dokumencie poświadcza notariusz, który powinien pouczyć spadkobiercę, że oświadczenie wywoła zamierzony skutek prawny, ponieważ oświadczenie takie z podpisem urzędowo poświadczonym uzyskuje wymaganą przez ustawę formę kwalifikowaną.

Kwestia składania oświadczenia uregulowana jest również w art. 640 kpc, który stanowi, że oświadczenie o prostym przyjęciu spadku lub z dobrodziejstwem inwentarza albo o odrzuceniu spadku może być złożone przed notariuszem lub w sądzie rejonowym, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu składającego oświadczenie (§ 1) oraz, że oświadczenia, o których mowa w paragrafie pierwszym, mogą być również składane w sądzie spadku w toku postępowania o stwierdzenie praw do spadku (§ 2).

Oświadczenie to może nastąpić według swobodnego uznania spadkobiercy bądź przed każdym notariuszem – tu występuje pełna swoboda w wyborze notariusza na terenie kraju, odbyć się to bowiem może niezależnie od siedziby kancelarii - bądź przed sądem rejonowym - tutaj jednak uprawniony ograniczony jest w możliwości wyboru, albowiem oświadczenie to może być złożone wyłącznie w sądzie, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu spadkobiercy, albo w sądzie spadku, lecz w tym przypadku w toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku. Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku złożone w sądzie rejonowym niebędącym sądem spadku albo przed notariuszem przesyła się niezwłocznie wraz załącznikami, o których mowa w art. 641 § 3 kpc, do sądu spadku. Dokonując wykładni tego przepisu, w pierwszej kolejności należy wskazać, że nie budzi wątpliwości możliwość złożenia takiego oświadczenia przed sądem, w tym także sądem spadku, ale w toku postępowania o stwierdzenia nabycia spadku (por. art. 640 § 2 k.p.c.), przy czym spadkobierca może takie oświadczenie złożyć zarówno ustnie - wówczas sporządzony zostaje protokół art. 641 § 4 k.p.c., jak i pisemnie, przy czym spadkobierca składa w sądzie oświadczenie na piśmie, to musi to nastąpić w formie pisemnej szczególnej - z podpisem urzędowo poświadczonym.

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy w Człuchowie nie jest dla wnioskodawcy sądem właściwym do złożenia oświadczenia ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu. Miejsce to dla wnioskodawcy nie znajduje się bowiem w obszarze właściwości tutejszego sądu. Ponadto przedmiotowe oświadczenie o odrzuceniu spadku nie ma również związku z jakąkolwiek toczącą się sprawą dotyczącą praw do spadku, albowiem na podstawie wpisów w urządzenie ewidencyjnych ustalono, że nie toczy się żadna sprawa tego rodzaju, nadto w treści wniosku wnioskodawca ani nie powołuje się na taką sprawę, ani nie zmierza do jej zainicjowania.

Wobec powyższego brak jest podstaw do ustalenia, że wnioskodawca miał możliwość wnioskowania o odebranie od niego oświadczenia o odrzuceniu spadku przed sądem w Polsce i to zarówno w formie pisemnej jak i ustnej. Nie było natomiast przeszkód do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku – czy to w formie pisemnej czy ustnej – przed notariuszem na terenie kraju.

W przedmiotowej sprawie należy również mieć na uwadze, że ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawczyni – A. H. – na terenie Niemiec, możliwość złożenia oświadczenia dotyczącego przyjęcia bądź odrzucenia spadku

po J. U., nie ograniczała się tylko do organów do tego uprawnionych na terenie państwa Polskiego. Powołać w tym miejscu należy bowiem Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 4 lipca 2012 roku w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego, zgodnie z którym możliwości składania oświadczeń o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku uregulowane zostały w szczególności w treści art. 13, w którym oddzielnie uregulowano jurysdykcję oraz art. 28 dotyczącego właściwości prawa dla wymagań w zakresie formy składanych oświadczeń.

W zakresie składania oświadczeń - przepis art. 13 - przyznaje jurysdykcję w omawianym zakresie – obok sądu spadku – sądowi państwa członkowskiego miejsca zwykłego pobytu spadkobiercy (lub innego beneficjariusza spadkowego). Stanowi bowiem, że oprócz sądu mającego jurysdykcję do orzekania w danej sprawie spadkowej zgodnie z rozporządzeniem, sądy w państwie członkowskim zwykłego pobytu każdej osoby, która na mocy prawa właściwego dla dziedziczenia może złożyć przed sądem oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, zapisu lub udziału obowiązkowego lub oświadczenie mające na celu ograniczenie odpowiedzialności danej osoby za długi spadkowe, mają jurysdykcję do przyjęcia takich oświadczeń, w przypadkach gdy na mocy prawa tego państwa członkowskiego takie oświadczenia mogą być złożone przed sądem. Z kolei z treści art. 28 wynika, że każde z wyżej wymienionych oświadczeń jest ważne pod względem formy, w przypadku gdy odpowiada ono wymogom prawa właściwego dla dziedziczenia zgodnie z art. 21 lub 22 rozporządzenia bądź prawa państwa, w którym osoba składająca oświadczenie ma miejsce zwykłego pobytu.

Składającemu oświadczenie przysługuje zatem w takiej sytuacji wybór sposobu działania. W przypadku spadkobiercy zamieszkałego na terenie Niemiec nie ulega wątpliwości, że takie oświadczenia mogło być złożone przed sądem czy notariuszem w Polsce, ale według prawa polskiego w sposób i w sytuacji w prawie tym przewidzianym. Mógł jednak zdecydować się na złożenie tego oświadczenia w Niemczech – w państwie członkowskim miejsca swojego zwykłego pobytu.

Wnioskodawca wybrał jednak drogę złożenie oświadczenia przed sądem w Polsce. Jednoznacznie wskazuje na to treść wniosku – domagał się on bowiem przyjęcia oświadczenia o odrzuceniu spadku, ale w formie nie przewidzianej przepisami prawa, która uregulowana jest w treści art. 640 § 1 kpc, albowiem wnioskodawca przedłożył w sądzie własnoręcznie sporządzone pisemnie oświadczenie w języku polskim.

Wprawdzie okoliczności wskazane we wniosku określają Sąd Rejonowy w Człuchowie jako sąd spadku po J. U., jednakże sytuacja wnioskodawcy, który nie ma w Polsce miejsce zamieszkania lub pobytu składającego, w okresie gdy nie toczy się sprawa o prawa do spadku i gdy wnioskodawca takiej sprawy nie inicjuje, nie daje mu w ogóle możliwości złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku przez sądem w Polsce. Uprawnionym organem do przyjęcia takiego oświadczenia na terenie Polski jest więc wyłącznie notariusz.

Zatem w przedmiotowej sprawie droga sądowa dla złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku przez wnioskodawcę – A. H. jest niedopuszczalna.

Wobec powyższego, na mocy art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., wniosek należało odrzucić.